

ჩრდილოვანი ბანკინგი, როგორც ფინანსური სტაბილურობის მუქარა!

2008 წლის გლობალურმა ფინანსურმა კრიზისმა ცხადყო, რომ დღეისათვის სარსებული მაკროეკონომიკური პოლიტიკისა და პრუდენციული ზედამხედველობის ტრადიციული მექანიზმები არ არის საკმარისი ქვეყნების საფინანსო სისტემების რისკების გასაწვრივებად. მონეტარული პოლიტიკის საგანგებო ზომები და მნიშვნელოვანი საბიუჯეტო ხარჯები, განეული ფინანსური სისტემების გადასარჩენად, მეტყველებენ იმაზე, რომ დღის წესრიგში დადგა საფინანსო რეგულირებისა და ზედამხედველობის რეფორმირების, მისი გამკაცრებისა და მაკროპრუდენციული ნორმების შემოღების აუცილებლობა.

ლია ელიავა
 ეკონომიკის დოქტორი, პროფესორი

ამ ამოცანების პრაქტიკაში რეალიზების მიზნით 2009 წელს **ფინანსური სტაბილურობის ფორუმი**¹ გარდაიქმნა **ფინანსური სტაბილურობის საბჭოდ** (Financial Stability Board). ეს უკანასკნელი საფინანსო მარეგულირებლებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების არა-ფორმალური ურთიერთობის ორგანოა, რომლის მიზანია ფინანსური სტაბილურობისადმი ხელშეწყობა.

დღეისათვის აღნიშნული საბჭო აერთიანებს G20 წევრ ქვეყნებს, საერთაშორისო ორგანიზაციებს - საერთაშორისო ანგარიშსწორებების ბანკი (BIS), ევროპული ცენტრალური ბანკი (ECB), ევროკომისია, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი (IMF), ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია (OECD), მსოფლიო ბანკი (ქს), აგრეთვე სტანდარტების დამწესებელ საერთაშორისო ორგანოებს — საბანკო ზედამხედველობის ბაზელის კომიტეტი (BCBS), გლობალური საფინანსო სისტემის კომიტეტი (FGFS), საგადახდო და საანგარიშსწორებო სისტემების კომიტეტი (FPSS), დაზღვევის ზედამხედველობის ორგანოების საერთაშორისო ასოციაცია (IAIS), ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების საბჭო (IASB), ფასიანი ქაღალდების კომისიის საერთაშორისო ორგანიზაცია (IOSCO).

ფინანსური სტაბილურობის საბჭომ 2012 წელს გამოიკვლია მსოფლიო ფინანსურ სისტემაში ჩრდილოვანი საბანკო სექტორის მასშტაბები და სტრუქტურები ამ საბჭოს 24 იურისდიქციაში, ჩილესა და ევროკავშირში. მიღებული შედეგები საკმაოდ შემამფოთებელია:

მიახლოებით შეფასებებით, 2012 წლის 1 იანვრისთვის ჩრდილოვანი საბანკო სექტორის აქტივების მოცულობამ შეადგინა კვლევაში მონაწილე ქვეყნების საფინანსო სისტემის აქტივების დაახლოებით 25%, ბანკების აქტივების 50% და მშპ-ს 133%.²

ყველაზე მასშტაბური ჩრდილოვანი საბანკო სექტორი გააჩნია ამერიკის შეერთებულ შტატებს — მთლიანი აქტივების 35%, **ევროზონას** — 33% და **დიდ ბრიტანეთს** — 14%. ცალკეული ქვეყნებიდან ყველაზე მსხვილი ჩრდილოვანი საბანკო სექტორები საფინანსო სისტემის მიმართ გააჩნია შემდეგ ქვეყნებს: **ჰოლანდია** — 45%, **აშშ** და **ჰონკონგი** — 35%, **შვეიცარია, სინგაპური, დიდი ბრიტანეთი და კორეა** — 25%. მშპ-სთან მიმართებაში კი **ჰონკონგს** — 520%, **ჰოლანდიას** — 490%, **დიდ ბრიტანეთს** — 370%, **სინგაპურს** — 260% და **შვეიცარიას** — 210%.³

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ჩრდილოვანი საბანკო სექტორი იზრდებოდა მაღალი ტემპებით 2008-2009 წლების კრიზისამდე. თუ 2002 წელს მისი მოცულობა შეადგენდა 26,3 ტრლნ. დოლარს, 2007 წელს იგი გაიზარდა 61,5 ტრლნ. დოლარამდე. 2008 წელს ჩრდილოვანი საბანკო სექტორის აქტივების მოცულობა შემცირდა 58,9 ტრლნ. დოლარამდე, ხოლო 2011 წლის ბოლოსთვის ისევ გაიზარდა 66,1 ტრლნ. დოლარამდე. ამასთან, ჩრდილოვანი საბანკო სექტორის უმსხვილესი წილი — 34% 2011 წელს მოდის საინვესტიციო დონდებზე (გარდა ფულის ბაზრის ფონდებისა). მეორე ადგილს

1 ფინანსური სტაბილურობის ფორუმი (Financial Stability Forum) შეიქმნა 1999 წელს ბუნდესბანკის ყოფილი პრეზიდენტის ჰანს ტიტმაიერის ინიციატივით განვითარებული ქვეყნების (G7) ცენტრალური ბანკებისა და ფინანსთა მინისტრების მხარდაჭერით.

2 წყარო: http://www.financialstabilityboard.org/press/pr_121118.pdf

3 წყარო: http://www.financialstabilityboard.org/press/pr_121118.pdf

იკავებენ ბროკერები და დილერები — 14%.¹

ყოველივე ზემოაღნიშნული მკაფიოდ მიუთითებს იმაზე, რომ უკანასკნელ წლებში მსოფლიოში საფინანსო სისტემაში სწრაფი ტემპებით ვითარდება ჩრდილოვანი სექტორი, განსაკუთრებით კი საბანკო სისტემაში. ამ უკანასკნელმა მიიღო ჩრდილოვანი ჩრდილოვანი ბანკინგის სახელწოდება.

ჩრდილოვანი ბანკინგი (ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა) წარმოადგენს საფინანსო ბაზრის სეგმენტს, რომელიც ფუნქციონირებს საბანკო დანესებულებების მარეგულირებლების, მათ შორის, ცენტრალური ბანკების, კონტროლისა და ზედამხედველობის მიღმა. ტერმინი **“ჩრდილოვანი ბანკინგი”** (Shadow Banking) წარმოიქმნა აშშ-ში და თავდაპირველად ნიშნავდა ფედერალური სარეზერვო სისტემის მიერ ნებისმიერი ნაკლებად რეგულირებად, ან საერთოდ არარეგულირებად ორგანიზაციებს.

ჩრდილოვანი ბანკინგი პრაქტიკულად წარმოადგენს პარალელურ, ალტერნატიულ საბანკო ბაზარს, რომლის მონაწილეებიც არიან: **ჰეჯ-ფონდები, პირდაპირი ინვესტიციების ფონდები, საინვესტიციო და მმართველი კომპანიები, ტრადიციული ბანკების საინვესტიციო სტრუქტურები, ფულის ბაზრის ფონდები, საფონდო ბაზრის ბროკერები და დილერები, მზღვეველები და გადამზღვეველები.** ანუ, პარალელური, ჩრდილოვანი საბანკო სექტორი მოიცავს არამარტო საინვესტიციო ინდუსტრიას, არამედ, სხვა სპეციალიზირებულ შუამავლებსაც, მათ შორის, სადაზღვევო კომპანიებსა და საპენსიო ფონდებს.

უფრო ფართო გაგებით, ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა წარმოადგენს ნებისმიერი საბანკო ფუნქციების განხორციელებას არარეგულირებადი, ან სუსტად რეგულირებადი ინსტიტუტების მიერ. **ჩრდილოვანი ბანკინგი არ არის კრიმინალი, მისი წარმომადგენლები არ არიან დამნაშავენი. ეს არის ინსტიტუტები, რომლებიც იმყოფებიან ეროვნული საბანკო სისტემების რეგულირების მიღმა.**

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის პრობლემა განსაკუთრებით გამწვავდა 2008 წელს, როდესაც ცხადი გახდა, რომ ფინანსური ბაზრის მონაწილე არარეგულირებადი ინსტიტუტები საბანკო სექტორისთვის დამახასიათებელი მნიშვნელოვანი რისკების მატარებლებად იქცნენ. ამგვარ რისკებს შორის ყველაზე ფართოდ გავრცელდა საბანკო რისკები, დაკავშირებული მოკლევადიანი ვალდებულებების ხარჯზე გრძელვადიანი აქტივების დაფინანსებასთან და ლევერიჯის მაღალ დონესთან.

გარდა ამისა, სუსტად რეგულირებადი, ან არარეგულირებადი ინსტიტუტები, რომლებიც ასრულებენ საბანკო ფუნქციებს, ქმნიან მარეგულირებელი არბიტრაჟის შესაძლებლობებს. შედეგად, მკაცრად რეგულირებად ბანკებს უჩნდებათ გარკვეული სტიმულები, მათ შორის ისეთი, როგორიცაა: მაგალითად, მაღალხარისხიანი კრედიტები ჩაანაცვლონ დაბალხარისხიანი კრედიტებით (აქტივების ე.წ. სეკიურიტიზაცია) იმ მარტივი მიზეზის გამო, რომ კაპიტალისადმი მოთხოვნა არის პრაქტიკულად იგივე, ხოლო, შემოსავალი კი ბევრად მეტი. ამიტომაც მარეგულირებადი მოთხოვნების შესრულების

აუცილებლობის თავიდან არიდების მიზნით კაპიტალი გარბის მეტად რეგულირებადი სექტორებიდან ნაკლებად რეგულირებად სექტორებში.

ჩრდილოვანი საბანკო სექტორის ზრდა დაკავშირებულია განვითარებული ქვეყნების მიერ საფინანსო ინსტიტუტების ზედამხედველობის გამკაცრებასთან, რაც განპირობებული იყო მსოფლიო ფინანსური კრიზისის თანმდევი მსოფლიოს უმსხვილესი ბანკების საინვესტიციო-საფინანსო საქმიანობის გამოძიებასთან დაკავშირებული სკანდალური სასამართლო პროცესებით. გაიზარდა მოთხოვნები ბანკების კაპიტალის სიდიდისა და სტრუქტურის მიმართ, დაისვა საკითხი გაყოფილ იქნას ტრადიციული საბანკო და საინვესტიციო საქმიანობა, გამკაცრდა მოთხოვნები ინფორმაციის გამჭვირვალობისადმი. ასეთ პირობებში ბანკები იძულებულნი შეიქნენ მოეხდინათ თავიანთი საქმიანობის ოპტიმიზირება როგორც საკუთარი, ასევე მსხვილი კლიენტების სახსრების შემოსავლიანობის შესანარჩუნებლად.

ტრადიციული საბანკო და საინვესტიციო საქმიანობის განცალკევების საკითხი ბოლო წლებში თანდათანობით სულ უფრო აქტუალური ხდება. 1933 წლიდან 1999 წლამდე ამერიკის შეერთებულ შტატებში მოქმედებდა გლასი-სტიგოლის კანონი, რომლის თანახმად, საკრედიტო-სადეპოზიტო დანესებულებებს, იგივე კომერციულ ბანკებს, ეკრძალებოდათ მაღალრისკიანი საინვესტიციო ოპერაციების განხორციელება მენაბრების სახსრების ხარჯზე. ამ კანონით მაღალი რისკის მქონე სპეკულაციური ოპერაციები ფასიან ქარაღებთან გადაყვანილ იქნა საინვესტიციო ბანკებში, ანუ, იგივე საინვესტიციო ბროკერებთან. ფინანსური სექტორის მარეგულირებლები არ იყვნენ პასუხისმგებელი ასეთი ბანკების სპეკულაციური ფინანსური ოპერაციებისთვის, ხოლო, რისკების მთელი სიმძიმე გადადიოდა ინვესტორებზე. გლას-სტიგოლის კანონის გაუქმებისა და საბანკო რეგულირების შესუსტების შედეგად მენაბრეთა სახსრებმა დაიწყეს გადადინება საფონდო ბაზრებზე. იმავდროულად, საბანკო ზედამხედველობისთვის ბანკების ოპერაციების მეტი წილი გახდა გაუმჭვირვალე. ყოველივე ამან დააჩქარა ფინანსური კრიზისის დადგომა ჯერ ამერიკაში, შემდგომ კი მის ფარგლებს გარეთ.

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის საქმიანობა თავის არსით წარმოადგენს საინვესტიციო-საბანკო საქმიანობას, რომელიც ხორციელდება შუამავალი კომპანიების მეშვეობით არსებული კანონმდებლობის ფარგლებში. ეს კომპანიები შეიძლება იყოს სხვადასხვა სახის ფონდები, ტრასტები, ან სხვა კონკრეტული მიზნებისთვის შექმნილი კომპანიები. ამ შუამავლებს, როგორც წესი, არ აქვთ უფლება მოიზიდონ მოსახლეობის ანაბრები და არ გააჩნიათ საბანკო საქმიანობის ლიცენზია. სხვა მხრივ მათი საქმიანობა პრაქტიკულად არ განსხვავდება კომერციული ბანკის საინვესტიციო ქვედანაყოფის საქმიანობისაგან. ამგვარი შუამავლების გამოყენება ზრდის მინოდებული ფინანსური მომსახურების მოქნილობას იმის ხარჯზე, რომ ისინი პრაქტიკულად არ რეგულირდებიან ფინანსური სექტორის მარეგულირებლების მიერ.

მსოფლიო პრაქტიკაში რაც უფრო მკაცრი ხდება საბანკო სექტორში ინფორმაციის გამჭვირვალობისა

და ინტერესთა კონფლიქტის მიზეზების აღმოფხვრის მოთხოვნები, მით უფრო მეტი ფული გადაედინება საბანკო სექტორში. ამიტომაც საფინანსო სექტორის მარეგულირებლებისათვის უკიდურესად მნიშვნელოვანია იპოვონოქროს შუალედი, ანუ, ერთი მხრივ, რეგულირების პროცესი არ მიიყვანონ აბსურდამდე, ხოლო, მეორე მხრივ, აკონტროლონ სისტემური რისკები, რომელთა წყაროს წარმოადგენს ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა.

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ოპერაციები, რომლებიც ამოვარდნილია მარეგულირებელი და მაკონტროლებელი (საზედამხედველო) ორგანოების თვალსაწიერიდან, მრავალფეროვანია, თუმცა მათ შორის არის მნიშვნელოვანია და მოცულობით გამოჩენილი ოპერაციები, რომლებიც განსაკუთრებულ გავლენას ახდენს ქვეყნის საფინანსო სექტორის მდგრადობასა და სიჯანსაღეზე.

ყველაზე მეტად გავრცელებული ლეგალური ჩრდილოვანი ოპერაცია არის აქტივების (ფასიანი ქაღალდების სახით) უკუგამოსყიდვა, ანუ, იგივე რეპო ოპერაციები. ამ ოპერაციებით მანიპულირების კლასიკური მაგალითია ამჟამად გაკოტრებული უმსხვილესი ბანკის Lehman Brothers-ის მაგალითი, როდესაც მან ბალანსიდან დროებით მოაცილა 50 მლრდ. დოლარი პრობლემური აქტივები რეპო ოპერაციების მეშვეობით. ამ გზით ბანკი ცდილობდა დაერწმუნებინა ინვესტორები თავის მდგრადობასა და საიმედოობაში.

რეპო ოპერაციებისგან განსხვავებით არსებობს გარკვეული ხერხები, რომლითაც შესაძლებელია პრობლემური აქტივების ბალანსიდან მოცილება არა დროებით, არამედ, სამუდამოდ. მათ შორის განსაკუთრებულად გავრცელებულია ე.წ. **სეკიურიტიზაცია**, რომლის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ ბანკი თავის საკრედიტო მოთხოვნებს, ანუ, საკრედიტო აქტივებს, აფორმებს ფასიანი ქაღალდებში, რომელთა რეალიზება ხორციელდება საფინანსო ბაზარზე სპეციალური შუამავალი კომპანიის მეშვეობით. ასეთი კომპანია, ბუნებრივია, იქმნება თვით ბანკის მიერ და მის მიერვე კონტროლდება.

სპეციალურად შექმნილი კომპანიის მოთხოვნებს ბანკი ჰყიდის ერთიანად, თანაც ამ მოთხოვნებში ერთმანეთშია გაერთიანებული სხვადასხვა ხარისხის კრედიტები. ყველაზე ხშირად ასეთი საკრედიტო ნაზავის ხარისხი ყველა დასაშვებ მინიმალურ სტანდარტზე უფრო დაბალია. სპეციალურად შექმნილი კომპანია ამ საკრედიტო ნაზავს ანაწილებს ფასიანი ქაღალდების პაკეტებად და შემდეგ მათ ჰყიდის ცალობით საფინანსო ბაზარზე მიამიტ ინვესტორებზე.

უკანასკნელ პერიოდში სეკიურიტიზაციის ამდაგვარი პროცედურები გახდა პოპულარული და მიიღო ფართო მასშტაბი. ბანკების იპოთეკური კრედიტები გარდაქმნენ ფასიანი ქაღალდებად და ინტენსიურად ივაჭრებოდნენ საფონდო ბაზრებზე. ბანკების სეკიურიტიზირებული აქტივების მეტი წილი მოსახლეობისთვის პრაქტიკულად წარმოადგენდა სატყუარას, ხოლო თვით ბანკები კი განზე რჩებოდნენ. ყოველივე ეს დამთავრდა 2008 წლის ცნობილი ფინანსური კრიზისის დადგომით.

როგორც ჩანს, ჩრდილოვანი საბანკო სისტემა მრავალი ქვეყნის საფინანსო სექტორის სერიოზული პრობლემაა. გამონაკლისი არც ჩვენი ქვეყანაა. **საქართველოში ჩრდილოვანი საბანკო სექტორის სისტემური კვლევები დღემდე არ ჩატარებულა და უახლოეს მომავალში, როგორც ჩანს, ამ მიმართულებით მუშაობა არც იგეგმება. ამ ეტაპზე შესაძლებელია მხოლოდ მიახლოებით და დაბალი ალბათობით საქართველოს ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის მოცულობის დათვლა. ამისთვის უნდა განვსაზღვროთ იმ ინსტიტუტების წრე, რომლებიც ეწევიან საბანკო საქმიანობას.**

იმისათვის, რომ დადგინდეს, თუ რომელი ინსტიტუტები შეიძლება მიეკუთვნოს ჩრდილოვანი საბანკო სისტემას, აუცილებელია, პირველ რიგში, გამოვლინდეს საბანკო სექტორის მიღმა საკრედიტო შუამავლობის ყველა შემთხვევა. ამასთან, აუცილებელია ისეთი ინსტიტუტების გამოვლენა, რომლებისთვისაც დამახასიათებელია აქტივების განაღდების ვადისა და ლიკვიდურობის რისკები, რისკების არასრული გადაცემა, მაღალი ლევერიჯი და მარეგულირებელი არბიტრაჟი. მხოლოდ ამის შემდეგაა შესაძლებელი ასეთი სახის ინსტიტუტებისთვის მარეგულირებელი ნორმებისა და ღონისძიებების შემუშავება.

საქართველოს ჩრდილოვანი საბანკო სექტორს შეიძლება მივაკუთვნოთ, უპირველეს ყოვლისა, კვალიფიციური საკრედიტო ინსტიტუტები, რომელთა იურიდიული სტატუსი გაფორმდა 2012 წელს საბანკო კანონმდებლობაში შესაბამისი ცვლილებების შეტანის შემდეგ. მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ე.წ. კვალიფიციური საკრედიტო ინსტიტუტების შემოღება საქართველოს საფინანსო სექტორისთვის არ იქნებოდა სწორი, რომ ამით იქმნებოდა პარალელური საბანკო სექტორი საქართველოში, ჩემს მიერ გამოთქმულ იქნა ჯერ კიდევ 2012 წელს.¹ კვა-

1 საქართველოში პარალელური საბანკო სისტემა იქმნება, "რეზონანსი", №122 (7054), 9 მაისი, 2012.

ლიფიცირებული საკრედიტო ინსტიტუტის სამართლებრივი სტატუსი დღემდე გაუქმებული და, როგორც ჩანს, არც გაუქმდება საქართველოს ეროვნული ბანკის არსებული მმართველობის პერიოდში. თუმცა, საყურადღებოა ის, რომ საქართველოში მოქმედი ბიზნეს-სტრუქტურებიდან მხოლოდ ერთმა – შპს “რიკო ექსპრეს“-მა მიიღო კვალიფიცირებული საკრედიტო ინსტიტუტის სტატუსი, რომელიც დარეგისტრირდა 2013 წლის ივნისში. ჩემის აზრით, სხვა სტრუქტურები არ გადადგამენ ასეთ ნაბიჯს და ხელს არ შეუწყობენ ქვეყნის ისედაც სუსტი საფინანსო სისტემის მდგრადობის შერყევას.

მეორე მნიშვნელოვანი ინსტიტუტი, რომელიც მიეკუთვნება ჩრდილოვან საბანკო სექტორს, არის მევახშეობა, ე.წ. კერძო იპოთეკარების ინსტიტუტი. მოსაზრება იმის შესახებ, რომ კერძო იპოთეკარები წარმოადგენენ ჩრდილოვან ბანკებს, ჩემს მიერ არაერთხელ იქნა გასაჯაროებული როგორც პრესით,¹ ასევე ელექტრონული მედიით.² თუმცა, ფინანსური სექტორის იმ დროისთვის ერთადერთმა მარეგულირებელმა ვერც ადრე მოახდინა რეაგირება მევახშეების პრობლემაზე და დღესაც ამ საკითხის გადაწყვეტა არ შედის მისი საქმიანობის დღის წესრიგში.

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის მნიშვნელოვანი ინსტიტუტია აგრეთვე ლომბარდები, რომელთა საკრედიტო საქმიანობა ასევე ამოვარდნილია საფინანსო ზედამხედველობის არეალიდან. გარდა ამისა, უკანასკნელ პერიოდში იზრდება სხვადასხვა სახის ფონდების რაოდენობა, რომლებიც არა თუ არ რეგულირდებიან, არამედ, მათი საქმიანობის საკანონმდებლო საფუძვლებიც კი არ არის შემუშავებული.

საქართველოს ეროვნული ბანკს, როგორც საბანკო სექტორის მარეგულირებელ და ზედამხედველ ორგანოს, არ გააჩნია სრული და სარწმუნო ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა სახის ბიზნესით არიან დაკავებული კომერციული ბანკები გარდა საბანკო საქმიანობისა, რომელ ბიზნეს-სტრუქტურებში გადაედინება მოსახლეობიდან მოზიდული დეპოზიტები

1 “ჩრდილოვანი ბანკები” — სწრაფად მზარდი, მაგრამ საშიში ბიზნესი, “რეზონანსი”, № 322 (6999), 29 ნოემბერი, 2011.

2 <http://www.palitrav.ge/gadacemebi/saqme/11549-301111-gadacema-saqme-ra-saftrhkhesh-uqmnis-qchrdilovani-bankebiq-saqarthvelos.html>

და როგორია ამ დეპოზიტების განთავსების ალბათობა და რისკები.

ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ზედამხედველობისა და რეგულირების გაძლიერების მიზნების განსახორციელებლად G20 ქვეყნების 2013 წლის სექტემბრის შეხვედრაზე მიღებულ იქნა საგზაო რუკა, რომლითაც გათვალისწინებულია ფინანსური სტაბილურობის საბჭოში შემავალი საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გარკვეული ღონისძიებების განხორციელება. მათ შორის უმნიშვნელოვანესია:

- **ჰეჯ-ფონდების მსოფლიო ბაზრის ანალიზი და მისი შედეგების გათვალისწინება ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის გამჭვირვალობისა და რისკების შეფასების სრულყოფის საქმეში;**
- **ფინანსური სტაბილურობის საბჭოს მიერ ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ანალიზის შედეგების გამოქვეყნება;**
- **ფასიანი ქაღალდების გირაოთი განხორციელებული დაფინანსების ოპერაციების გადაფასების კოეფიციენტების შემუშავება;**
- **ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის სუბიექტების ზედამხედველობის ღონისძიებების შემუშავება და კაპიტალისადმი მოთხოვნების გადასინჯვა იმ ბანკებისთვის, რომლებიც ახორციელებენ ინვესტირებას ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის ფონდებში და სხვ;**

ჩემის აზრით, საქართველოს ეროვნული ბანკი არ დარჩება მსოფლიოში მიმდინარე პროცესების მიღმა, გამოიჩინებს ინიციატივას და უზრუნველყოფს საქართველოს ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის სტრუქტურისა და მოცულობის ანალიზური სამუშაოების ჩატარებას.

იმისათვის, რომ ეროვნულმა ბანკმა ეფექტიანად შეასრულოს თავისი ერთ-ერთი ძირითადი ფუნქცია — საფინანსო სისტემის სტაბილურობის უზრუნველყოფა, მან უნდა განახორციელოს ჩრდილოვანი საბანკო სისტემის სისტემური რისკების კვლევა და ასახოს ისინი მის მიერ მომზადებულ ფინანსური სტაბილურობის ყოველწლიურ ანგარიშში, “რომელიც, სტანდარტული მაკროეკონომიკური ანალიზისგან განსხვავებით, შეისწავლის მოვლენებს, რომელთა მოხდენის ალბათობის დადგენა რთულია, მაგრამ რისკის მატერიალიზაციის შემთხვევაში უარყოფითი ზეგავლენა - არსებითი”³.

3 <http://nbg.gov.ge/index.php?m=109>

SHADOW BANKING-THREAT TO FINANCIAL STABILITY

Resume

Lia Eliava, Doctor of Economics, Professor

The article researches role and place of shadow banking in the emergence of crises. It stresses that in the circumstances of deepened globalization shadow banking covered financial systems of almost all countries. This is to attribute to the fact that number of subjects involved in credit activities turned out to be beyond the banking regulation. The similar situation is in the financial sector of Georgia. Thus, the risk of deepening the financial instability increases. The article presents offers and recommendations on averting expected challenges.